

Posudek vedoucí diplomové práce

Využití videí s titulky ve výuce českého jazyka pro české neslyšící žáky

Autorka diplomové práce: Mgr. Žofie Nedbalová, ÚČJTK FF UK

Vedoucí DP: Mgr. Svatava Škodová, ÚBS FF UK

Téma diplomové práce kol. Nedbalové vychází z jejího přesvědčení, že pro neslyšící je schopnost číst titulky ve vyučovacím procesu důležitá, protože právě titulkované pořady jsou velmi cenný zdroj informací pro celoživotní vzdělávání, a zároveň je to možnost hlubšího poznávání majoritní "slyšící kultury", v níž se dotyční žáci pohybují.

Neslyšící žáky vymezuje jako skupinu, jejíž mateřský, resp. preferovaný jazyk je český znakový jazyk, vztah této skupiny k českému jazyku chápe jako vztah k jazyku cizímu, resp. druhému, k jehož výuce je proto třeba přistupovat tímto způsobem. U neslyšících žáků je jazyková výuka limitována převážně na čtení a psaní v cílovém jazyce. Na kompetenci čtení se pak diplomantka zaměřuje ve své práci, avšak nevolí tuto kompetenci jako celek, ale téma ještě výrazněji zužuje na čtení titulků a jejich roli ve výuce čtení u neslyšících žáků na 1. stupni ZŠ.

Specifikem metodického přístupu, který Nedbalová ve své práci prezentuje, je užití titulků na pozadí vizuálního materiálu už na nízkých úrovních znalosti češtiny, ale také na nízkých úrovních dovednosti čtení obecně, protože její cílovou skupinou jsou žáci na vstupní úrovni gramotnosti. Autorka prezentuje kompetenci čtení titulků v porovnání se čtením „běžných“ textů jako specifickou. Staví na tvrzení, že rozdíl mezi čtením titulků a „běžných textů“ je v požadavku na schopnost vizuálně přepínat mezi obrazem – textem a informace z těchto dvou zdrojů spojovat dohromady (viz k tomu také můj dotaz v závěru posudku), a zároveň v užití titulkovaných videí se neváže tak striktně na audiostopu daného pořadu, jako je tomu u titulkování filmů pro rodilé mluvčí určitého jazyka. Pro danou cílovou skupinu titulky neslouží a nebudou nikdy sloužit k vizuálnímu ztvárnění slyšeného k jeho lepší percepci, ale mohou fungovat nezávisle.

Hodnocení:

Koncepce práce

Koncepci práce diplomantka velmi podrobně diskutovala a postupně upřesňovala. Kol. Nedbalová v koncepci práce ukazuje, že dokázala stanovit velmi konkrétní problém, k jehož

řešení rovnoměrně přispívají všechny části práce. V této části posudku bych také ráda komentovala rozsah textu DP, který je věnován technickým parametrům titulkování. Ráda bych tak předešla námitkám, že v DP humanitního charakteru není pro takový typ informací důvod. Osobně se domnívám, že je tomu naopak, a velmi podporuji podrobné rozpracování podobných informací, které jsou jinak v závěrečných pracích technických oborů zcela běžné a opodstatněné.

Technický postup titulkování považuji v této práci za zásadní z toho důvodu, že samotná koncepce titulkování není pro případnou cílovou skupinu textu této DP dostatečná. Je to právě technický postup, který je třeba do detailů popsat, aby bylo téma DP aplikovatelné v praxi. Znalost toho jak titulkovat nepatří mezi obecné znalosti, které by bylo možné snadno dohledat, jestliže je potřebujeme využít pro specifické pedagogické účely.

Práce s odbornou literaturou

Kol. Nedbalová pracuje s širokou základnou odborné literatury v českém i anglickém jazyce, z níž vhodně vybírá informace podporující její téma. V práci jsou jednoznačně odlišeny citace od autorského textu. Citace jsou zřetelně označeny a řádně komentovány.

Formální úroveň

Svým rozsahem by předložená práce mohla být považována i za práci disertační. Šíře práce, která je věnována, jak jsem uvedla výše velmi úzkému tématu, je do značné míry způsobena mnoha mezioborovými vztahy, které je nutné podložit. Značnou část textu také zabírají pracovní listy, v nichž autorka podrobně ukazuje, jak aplikovat navržený metodický postup.

Velmi kladně hodnotím grafické zpracování této práce, které nepovažuji za zcela banální a automatické. Autorka pracuje s mnoha obrázky, výstřižky, tabulkami. Celkové grafické zpracování takového textu ve wordu je opravdu obtížné.

Celkový jazyk práce je kultivovaný, odpovídá odbornému stylu; odborná literatura je zdařile parafrázována, zároveň je zřejmé, že autorka umí své téma „vyprávět“ a vytváří tak text, jehož celková koheze a koherence přispívají k úspěšnému zpracování tématu.

V textu se vyskytují drobné jazykové nedostatky v podobě několika méně zdařilých jazykových formulací a opomenutí interpunkce.

Celkové hodnocení

Předložená diplomová práce splňuje všechny požadavky na diplomovou práci reprezentující studenta Filozofické fakulty univerzity Karlovy, resp. v mnohém ji svým detailním zpracováním, podrobnou znalostí širokého kontextu, který zasahuje složku bohemistickou, psychologickou, technickou ve zpracování titulků pro videa, ale i nejspecifičtější podrobnou znalost problematiky výuky češtiny pro neslyšící žáky. Žofie Nedbalová patří mezi kolegy, kteří jsou schopni své obsáhlé znalosti z různých oborů užívat při vytváření vlastních postupů. Diplomová práce, kterou předložila, tak představuje odborně fundovaný materiál, který nabízí praktický návod k aplikaci teoretických poznatků, včetně toho, že je tato aplikace demonstrována na ukázkách.

V celkovém hodnocení bych také ráda komentovala přístup kol. Nedbalové, která v průběhu psaní své práce průběžně předkládala své hypotézy a metodické návrhy zpracování, a to nejen mě, ale i dr. Hudouskové, se kterou zvláště konzultovala problematiku neslyšících; následně vždy velmi chápavě a pokorně reagovala na veškeré komentáře a doporučení, které se snažila maximálně zapracovat, pokud byly relevantní; nebála se však polemizovat o komentářích, které podle jejího názoru neodpovídaly zcela zamýšleným postupům a cílům práce.

Jsem velmi ráda, že jsem tuto diplomovou práci mohla vést, ráda ji doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit známkou **výborně**.

Dotazy k obhajobě

1. Pro češtinu jako mateřský jazyk existují studie mapující osvojování dovednosti čtení (např. Smolík, Seidlová Málková: Vývoj jazykových schopností). Jaká je průměrná délka osvojení si grafického systému češtiny a jeho užití pro čtení u neslyšících žáků?
2. Pro žáky 1. stupně je obecně velmi obtížné naučit se sledovat paralelně obraz a titulky/nápisy v obraze. Percepce obrázků intuitivně dominuje, jestliže se záměrně soustředí na čtení titulků, žáci s nízkou mírou gramotnosti se soustředí na čtení titulku a nevnímají obraz. Při užití titulků pro video u neslyšících žáků je však potřeba, aby se žák naučil vnímat paralelně obojí. Přemýšlela jste nad technikami, které byste navrhla k rozvoji právě této dovednosti.